

Джерела та література

1. Укрінформ. URL: <https://www.uhrinform.ua>.
2. „Екодія„ - центр екологічних ініціатив.

УДК: 351.86

Клочко А., д. юрид. н., проф.

Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна

Борисова Л., канд. юрид. н., доц.

Національний університет цивільного захисту України, Україна

Нікітіна Л., канд. техн. н., доц.

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Україна

СПІВПРАЦЯ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА МЕХАНІЗМОМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС

Анотація. Показано, що адаптація Механізму цивільного захисту ЄС потребує розробки гнучких стратегій реагування, вдосконалення прогнозних моделей та підвищення рівня готовності до нових типів загроз. Для забезпечення ефективної співпраці необхідний постійний діалог між країнами-членами, зміцнення взаємної довіри та спільне визначення стратегічних пріоритетів.

Ключові слова: механізм цивільного захисту ЄС, програми RescEU, адаптація, безпекові структури.

Klochko A., DSc (Law), Prof.

Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

Borysova L., PhD (Law), Assoc. Prof.

National University of Civil Protection of Ukraine

Nikitina L., PhD (Tech.), Assoc. Prof.

National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Ukraine

COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND THE EU CIVIL PROTECTION MECHANISM

Abstract. It is shown that the adaptation of the EU Civil Protection Mechanism requires the development of flexible response strategies, improved forecasting models and increased preparedness for new types of threats. To ensure effective cooperation, constant dialogue between member states, strengthening mutual trust and joint definition of strategic priorities are necessary.

Keywords: EU Civil Protection Mechanism, RescEU programs, adaptation, security structures.

Механізм цивільного захисту Європейського Союзу (МЦЗ ЄС) є основним інструментом координації між країнами-членами ЄС та їхніми партнерами у сфері реагування на надзвичайні ситуації. Заснований у 2001 році, він спрямований на швидку мобілізацію ресурсів, ефективне управління кризовими ситуаціями та зменшення їх наслідків для населення й довкілля. Адаптація Механізму передбачає розробку гнучких стратегій реагування, вдосконалення прогнозних моделей та підвищення рівня готовності до нових типів загроз. Упровадження цифрових платформ для моніторингу, прогнозування та координації дій дозволить зменшити ризики, підвищити швидкість реагування, забезпечити прозорість і, як наслідок, ефективніше управляти ресурсами та координувати дії в межах Механізму цивільного захисту ЄС. Важливим кроком є розробка національної програми цифровізації у сфері цивільного захисту, впровадження сумісної з європейськими системи раннього попередження.

Україна офіційно приєдналася до МЦЗ ЄС 20 квітня 2023 року, ставши його 36-ю учасницею, що дозволяє не лише отримувати допомогу, але й надавати підтримку іншим державам у разі кризових ситуацій, що зміцнює міжнародну співпрацю у сфері цивільного захисту. Перевагами для України у співпраці з МЦЗ ЄС є: оперативна підтримка у разі надзвичайних ситуацій, таких як землетруси, повені, екстремальні погодні явища, пожежі та

техногенні катастрофи; участь у спільних навчаннях та обмін досвідом з країнами ЄС, що сприяє підвищенню кваліфікації українських фахівців; доступ до фінансування, технічних ресурсів і гуманітарної допомоги для посилення національної системи реагування; інтеграція в європейську систему попередження ризиків і швидкого реагування, що покращить здатність України прогнозувати та мінімізувати наслідки катастроф.

Аналіз міжнародного досвіду та існуючих викликів показує доцільність: розширення співпраці шляхом створення спеціалізованих резервів для України або фінансування інфраструктурних проєктів у сфері цивільного захисту, що дозволить модернізувати систему реагування та зменшити залежність від зовнішньої допомоги; гармонізація українського законодавства з нормами ЄС сприятиме швидшому впровадженню європейських стандартів, підвищить координацію та прозорість у використанні ресурсів; ратифікація міжнародних угод і меморандумів у межах МЦЗ ЄС, участь у розробці міжурядових програм та укладання двосторонніх угод з ЄС щодо обміну ресурсами та спеціалістами; упровадження європейських стандартів для обладнання, засобів реагування та інфраструктури, що потребує розробки національних нормативів, базованих на ISO-стандартах; розвиток цифрових платформ для моніторингу, прогнозування та координації дій, що підвищить швидкість реагування, ефективність управління ресурсами та координацію в межах МЦЗ ЄС.

Варто зауважити, що гармонізація українського законодавства зі стандартами ЄС сприятиме ефективнішій інтеграції України в систему Механізму цивільного захисту. Один із ключових напрямів співпраці з Механізмом цивільного захисту ЄС – це підготовка та сертифікація українських фахівців відповідно до європейських стандартів. Така співпраця сприяє гармонізації національної системи цивільного захисту з європейськими структурами, покращенню оперативного реагування та підвищенню кваліфікації персоналу. Останніми роками українські фахівці отримали доступ до численних програм сертифікації та навчання в Європейському Союзі. Ці ініціативи спрямовані на підвищення професійного рівня та інтеграцію українських спеціалістів у європейський простір. Один із ключових напрямів співпраці з Механізмом цивільного захисту ЄС – це підготовка та сертифікація українських фахівців відповідно до європейських стандартів. Така співпраця сприяє гармонізації національної системи цивільного захисту з європейськими структурами, покращенню оперативного реагування та підвищенню кваліфікації персоналу. Державна служба України з надзвичайних ситуацій висловлює готовність до активної співпраці з міжнародними партнерами у сфері реагування на надзвичайні ситуації, зокрема пов'язані з воєнними загрозами. Українські рятувальники накопичили унікальний практичний досвід, яким можуть поділитися з колегами з інших країн задля зміцнення колективної безпеки та оперативного реагування у кризових ситуаціях. З цією метою ДСНС ініціює створення міжнародного безпекового кластера, який стане платформою для обміну передовими знаннями, практиками та технічними рішеннями у сфері цивільного захисту.

Механізм цивільного захисту ЄС демонструє високу ефективність у реагуванні на катастрофи та захисті населення. Його функціонування базується на принципах солідарності, гнучкості та стратегічного підходу. Попри виклики, механізм залишається ключовим елементом європейської системи безпеки, сприяючи не лише збереженню життя, але й зміцненню довіри та єдності між країнами-членами. Для подальшого розвитку необхідно зосередитися на посиленні інтеграції, адаптації до нових загроз і розширенні співпраці на глобальному рівні.

Приєднання до Механізму дозволить підвищити спроможність України щодо запобігання виникненню, ліквідації наслідків та надання гуманітарної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій шляхом залучення національних сил країн Євросоюзу за підтримки Координаційний центру. Державна служба України з надзвичайних ситуацій, яка реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, запобігання їх виникненню та ліквідації наслідків, рятувальної справи, діяльності аварійно-рятувальних служб, матиме можливість повноцінно долучитися до Загальної системи

зв'язку та інформації в надзвичайних ситуаціях Механізму. Запровадження сучасних цифрових технологій – це розробка національної програми цифровізації у сфері цивільного захисту, впровадження національної системи раннього попередження, сумісних з європейськими, а також забезпечення доступу місцевих служб до європейських інформаційних платформ.

Джерела та література

1. Decision № 1313/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 on a Union Civil Protection Mechanism. Official Journal of the European Union. 2013. № L 347. 20 December. P. 924-947.

2. Ключко А., Борисова Л., Нікітіна Л. Пріоритетні тенденції щодо реформування сфери цивільного захисту. Воєнні конфлікти та техногенні катастрофи: історичні та психологічні наслідки: Збірник тез II Міжнародної наукової конференції, 21-22 квітня 2022 р. /Упорядники: А.А. Криськов, В.В. Вишньовський та Н.В. Габрусєва – Тернопіль: ФОП Паляниця В. А., 2022 – 119 с.

3. URL : <https://ukraine.unfpa.org/uk/news>

УДК: 504.05:355.48(477)

Лук'янихіна О., канд. екон. н., доц.; Коваленко Є.

Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ, Україна

ВПЛИВ ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ НА НАВКОЛИШНЄ ПРИРОДНЕ СЕРЕДОВИЩЕ УКРАЇНИ

Анотація. Розглянуто аспекти впливу військової агресії на компоненти навколишнього природного середовища України. Визначено, що внаслідок міжнародного збройного конфлікту та надзвичайної ситуації воєнного характеру порушуються нормальні умови життєдіяльності. Виокремлено напрямки екодеструктивного впливу: безпосередні наслідки боїв, дії населення в умовах війни, вплив окупаційної влади та екоцид. Узагальнено інформацію про задокументовані екологічні злочини та попередні оцінки збитків за компонентами довкілля. Обґрунтовано необхідність подальшого обліку і дослідження цих впливів з метою відновлення екосистем, а також юридичного супроводу для отримання компенсацій від агресора.

Ключові слова: міжнародний збройний конфлікт, військова агресія, компоненти навколишнього природного середовища, екоцид, збитки, екодеструктивний вплив.

Lukianychina O., PhD (Econ.), Assoc. Prof.; Kovalenko Y.

Sumy Branch of Kharkiv National University of Internal Affairs, Ukraine

THE IMPACT OF MILITARY AGGRESSION ON THE ENVIRONMENT OF UKRAINE

Abstract. The article considers aspects of the impact of military aggression on the components of the environment of Ukraine. It is determined that as a result of the international armed conflict and the military emergency, normal living conditions are disrupted. The directions of ecodestructive impact are highlighted: direct consequences of fighting, actions of the population in war, the influence of the occupation authorities and ecocide. The information on documented environmental crimes and preliminary damage estimates by environmental components is summarized. The author substantiates the need for further accounting and research of these impacts in order to restore ecosystems, as well as legal support for obtaining compensation from the aggressor.

Keywords: international armed conflict, military aggression, environmental components, ecocide, damage, ecodestructive impact.

Повномасштабне вторгнення РФ в Україну в лютому 2022 року стало новим етапом міжнародного збройного конфлікту (МЗК), розпочатого у 2014 році.

Згідно з нормами міжнародного гуманітарного права конфлікт можна визначити як МЗК, коли одночасно мають місце ознаки: будь-яке застосування збройної сили між державами;